

CULTURA I ESPECTACLES

37 L'Arabesque' de
Jane Birkin38 Bisbal, a l'hora
dels Grammy

Tot Brossa, en edició bilingüe

El recull 'La piedra abierta' mostra l'evolució poètica del creador

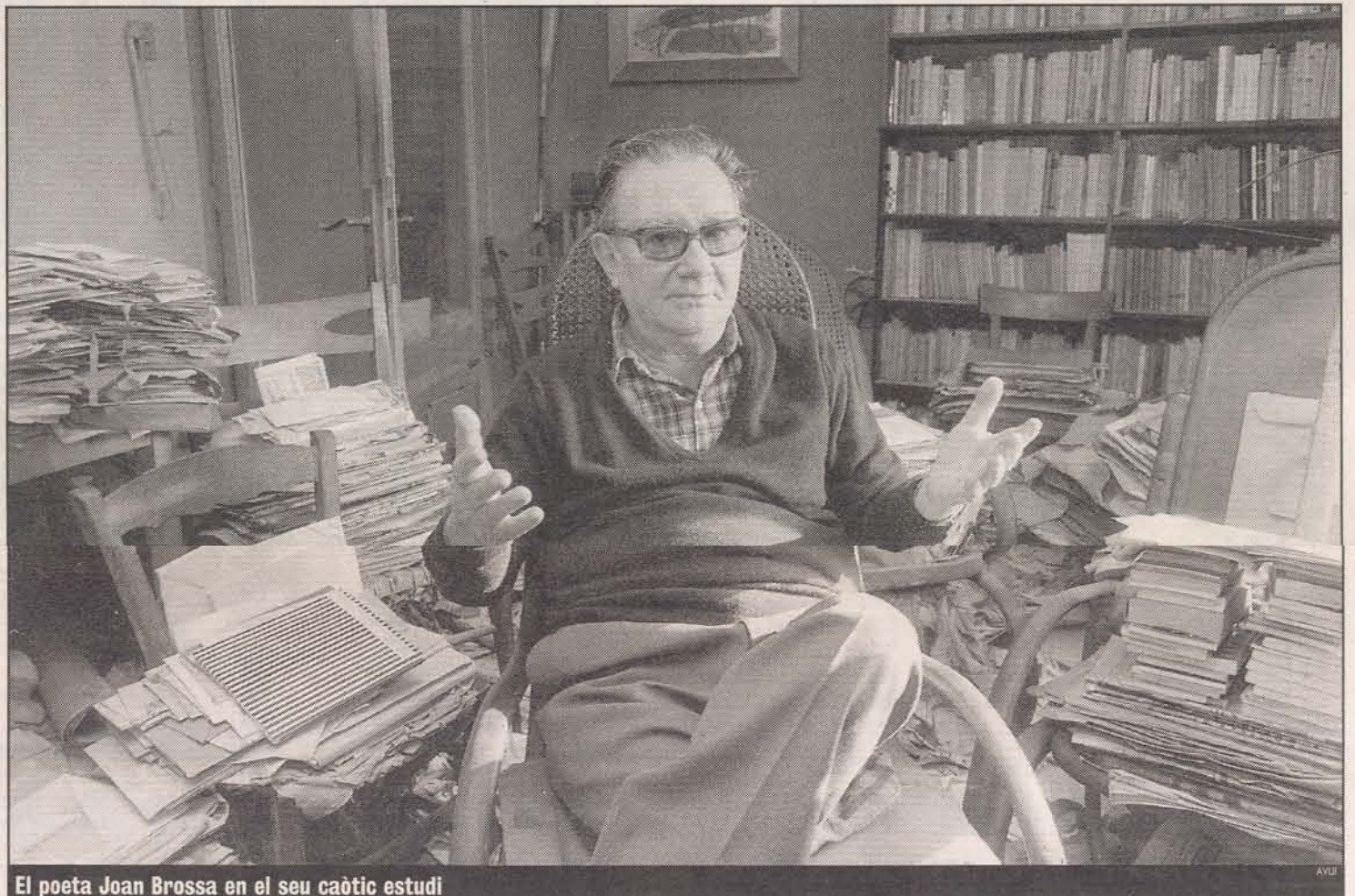
Marga Casado
MADRID

Cinc anys de treball han calgut per editar 'La piedra abierta' (Galaxia Gutenberg), l'antologia bilingüe més extensa i completa de l'obra poètica de Joan Brossa (Barcelona, 1919-1998).

Poeta autodidacte i sense formació universitària. Al llarg de la seva vida mai no va deixar d'aprendre, i des del primer moment va decidir que la seva vida estaria íntegrament dedicada a fer de poeta", comentava Manuel Guerrero, autor de la selecció dels textos i del pròleg del llibre. L'escriptor i crític, amic de Brossa, va comissariar el 2001 una exposició sobre el poeta a la Fundació Joan Miró i ara s'ha fet càrrec d'una selecció cronològica dels textos més representatius de l'autor, alguns d'ells inèdits.

"Brossa sempre ha estat ben rebut a Espanya, on aviat va tenir relació amb el grup *El paso*", recorda Guerrero. No obstant, la seva obra poètica no és prou coneguda pel lector castellà i, tot i que ja s'havien traduït alguns dels seus llibres, com *Me hizo Joan Brossa* i *Poemas civiles*, "Brossa era molt conscient de la magnitud de la seva obra, poc traduïda. Per això veia necessària una antologia com aquesta, que donés a conèixer tota la seva obra", apunta Guerrero, que recorda que el mateix poeta va publicar una breu antologia a Ediciones Libertarias, amb traducció d'Andrés Sánchez Robayna.

Brossa és un autor de difícil traducció pels seus jocs de paraules, per la recuperació de la parla menestral i perquè utilitzava mètriques molt diverses. És per això que han calgut diferents traductors, com, entre d'altres, Alfonso Alegre Heitzmann, Victoria

El poeta Joan Brossa en el seu caòtic estudi

Pradilla, Carlos Vitale i Pere Gimferrer, també autor d'un text liminar sobre el poeta.

A l'escassa traducció dels poemes de Brossa s'hi afegeix una contradicció que marca la seva producció literària. "Pel gran públic, Brossa no va ser

tan conegut com a poeta que com a artista visual. Molta gent el veia com un artista quan ell es considerava un poeta i afirmava que el seu treball visual era una evolució de la seva obra literària", comenta Guerrero. De fet, el

mateix Brossa explicava el 1968: "Veure pintura i escoltar música m'estimula més que no pas llegir; per tant les meves influències vénen d'uns terrenys propers al literari".

Influències en Brossa

Amant del cinema -era visitant assidu de la Filmoteca a Barcelona i va col·laborar amb el cineasta Pere Portabella- i de les arts escèniques en la seva més àmplia expressió, Brossa va comptar, no obstant, amb algunes influències literàries decisives a la seva poètica: García Lorca, Jacint Verdaguer, Angel Guimerà, Mallarmé i Rimbaud. Cabdal va ser la trobada amb J.V. Foix de qui va acceptar la recomanació de treballar formes poètiques tradicionals, especialment el sonet i posteriorment la sextina. El coneixement del poeta brasiler João Cabral de Melo, cònsol del Brasil a Barcelona, el va fer deixar enrere el neosurrealisme inicial per abraçar un realisme crític que mostra en llibres com *U no és ningú*.

Paral·lelament, "buscant la quarta dimensió del poema",

Brossa va arribar al teatre, un camp que trobava "farcit de literatura i mancat de veritable imaginació creadora".

La piedra abierta recull algunes mostres de la seva obra teatral, que no va veure representada fins anys després, i també un dels guions cinematogràfics que va escriure el 1948. L'antologia també dedica algunes pàgines a l'aspecte més conegut de Brossa, el visual, la seva obra objectual, que va iniciar arran de les seves col·laboracions amb Miró i Tàpies, als anys 60. "Sempre va ser un gran admirador de Miró i de la seva capacitat d'abstracció i de síntesi lingüística". L'evolució constant el va conduir a "la simplificació màxima, arriba a l'estructura mínima, al signe mínim".

L'exponent principal d'aquesta tendència és la poesia basada en les lletres com a elements poètics, com les lletres *POEMA* convertides en pistola o *Imant*, que mostra una *B RCELON* amb les as imantades. Aquesta evolució el va dur fins al poema objecte, una de les seves aportacions artístiques més valorades.

Freud, Nietzsche, André Breton i l'anarquisme

► La portada de *La piedra abierta* està il·lustrada amb una màscara amb les lletres de l'alfabet, símbol d'una obra que "no té límits perquè tota paraula i objecte tenen infinites lectures". "El que és profund, com diria Nietzsche, estima la màscara", assenyala Guerrero, per a qui el poeta va rebre una profunda influència de Freud i Nietzsche als anys 30 i 40. Enemic de la tradició poètica que deixava de banda la vida, Brossa buscava la comunicació a la seva poesia i la inspiració al subconscient. Al text inicial del llibre, Gimferrer parla d'un Brossa que "serà sempre l'avantguardista més radical de la península Ibèrica, i fins i tot el que durà rigorosament a la pràctica el que André Breton va anomenar «el principi, tan legítim, del rebuig al treball»". "Brossa era un anarquista absolut, perquè no donava cap valor als diners i considerava que la vida estava més relacionada amb la llibertat, el coneixement i l'amistat", reflexiona Guerrero. És "la lúcida reflexió de com el llenguatge verbal es transforma en llenguatge visual".